

15 jaar Duinbehoud natuur in het offensief

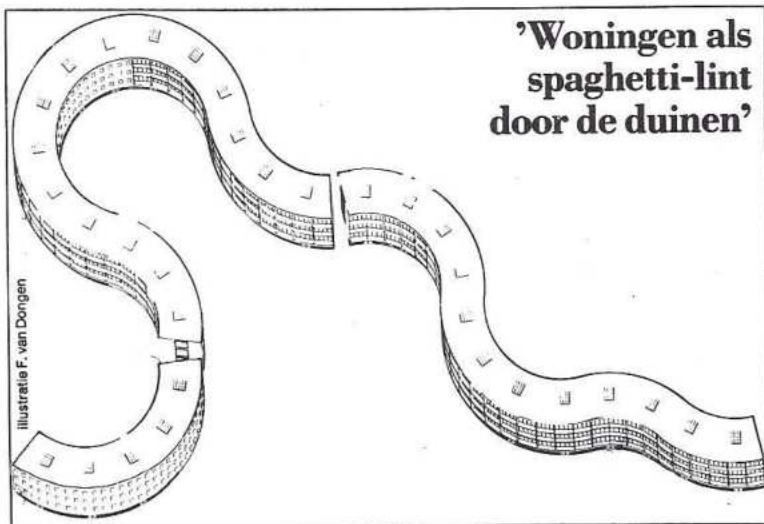
ALBERT SALMAN

Het is inmiddels 15 jaar geleden dat de Stichting Duinbehoud ontstond uit een aantal regionale werkgroepen. In die periode is hard gevochten voor het behoud en herstel van de duinen - en niet zonder resultaat. Het beleid ten aanzien van de duinwaterwinning, de kustverdediging en de wettelijke bescherming werd ingrijpend verbeterd en door vele honderden acties werden tal van duingebieden van de ondergang gered. Toch heeft nog niet meer dan een kwart van de duinen een echt natuurlijk karakter en blijven de gevaren op de loer liggen. Het karwei is nog niet geklaard.

De oprichting van de Stichting Duinbehoud is eigenlijk te danken aan de duinwaterleidingbedrijven, zij het ongewild. Deze werden rond 1970 gekonfronteerd met een voortdurende stijging in het drinkwaterverbruik. Om hierin ook in de toekomst te kunnen voorzien maakten zij plannen voor een gigantische uitbreiding van de oppervlakte-infiltratie in de duinen. De productie in de duinen zou in de periode 1970-2000 moeten worden verhoogd van 122 tot 320 miljoen m³ per jaar. Tal van duingebieden zouden hierdoor worden ingericht als infiltratiegebieden, w.o. Meijndel-Kijfhoek-Bierlap en Kraansvlak-Kennemerduinen-Duin en Kruidberg.

Deze plannen leidden nauwelijks tot een maatschappelijke discussie en ook niet tot georganiseerd verzet van bestaande milieu-organisaties. Vandaar dat verontruste duinliefhebbers in 1975 besloten tot de oprichting van de Werkgroep Waterwinning en de Werkgroep Berkheide, enige tijd later gevolgd door de Werkgroep Duinbehoud Zuid-Kennemerland. In juni 1977 werd de Stichting Duinbehoud opgericht, die als koepel ging functioneren voor zes regionale werkgroepen en ook juridische acties kon ondernemen.

Het plan voor de bouw van 250-300 woningen in de duinen bij Den Haag kon worden tegengehouden door acties van de Stichting Duinbehoud (illustratie: Haagse Courant 22/4/87).

'Woningen als spaghetti-lint door de duinen'

Waterwinning

Door acties, bezwarenprocedures en goed overleg met alle betrokkenen zijn vrijwel alle uitbreidingsplannen voor de oppervlakte-infiltratie van tafel gegaan. De productie heeft zich gestabiliseerd op ongeveer 160 miljoen m³ per jaar en als gevolg van aanhoudende aandacht voor de noodzaak voor duinherstel ("regeneratie") worden nu in diverse gebieden plannen uitgewerkt voor vermindering van de oppervlakte-infiltratie. De Stichting Duinbehoud is hierbij nauw betrokken geraakt en heeft gemerkt, dat bij de meeste waterleidingbedrijven meer begrip is ontstaan voor de belangen van de natuur. Bovendien wordt er door sommige bedrijven gewerkt aan minder milieubelastende productietechnieken, zoals diep-infiltratie. Deze techniek kan zowel in het duingebied als daarbuiten worden toegepast.

Verstedelijking

Langs de gehele Nederlandse kust werden bezwarenprocedures gestart tegen verdere verstedelijking van de duinen en op vele plaatsen met succes. Tientallen bouwprojecten gingen niet door, zowel kleine als grote. Een goed voorbeeld daarvan is het Haagse bouwplan "Vossendel". In dit plan zouden in het duingebied het "Westduinpark" 250 tot 300 woningen worden gebouwd. Bebouwing van de duinen komt nauwelijks meer in de plannenmakers op en de strijd concentreert zich nu op de handhaving van een open bufferzone tussen duingebied en bebouwing.

Zeekering

Van oudsher worden de Nederlandse duinen beheerd als zeekering ter bescherming van economische belangen. Veelal werd kustafslag van belangrijke natuurgebieden echter toegestaan en werd bij het kustonderhoud weinig rekening gehouden met natuurbescherming. De Stichting Duinbehoud heeft zich sterk gemaakt voor een erkenning van natuurbelangen in de kustverdediging en in het zeekeeringsbeheer. Dit leidde al spoedig tot concrete maatregelen, bijvoorbeeld tot zandsuppleties op het strand voor de duingebieden van Texel en het Zwanenwater. Een grote stap voorwaarts was de "Nota Kustverdediging na 1990", waarin het natuurbescherming een volwaardige plaats kreeg en gekozen werd voor een natuurvriendelijke strategie voor kustverdediging. Het door de Stichting Duinbehoud geïntroduceerde concept van "dynamisch handhaven" werd eerst door de Natuurbeschermingsraad overgenomen en daarna door de regering. Met diverse waterschappen zijn inmiddels discussies begonnen over het zeekeeringsbeheer. Hier valt nog veel te bereiken, met wederzijds begrip voor elkaars belangen.

Aktie op het Binnenhof voor een betere bescherming van het duingebied: de aanbidding van de nota "Zee, zand en zorgen" aan staatssecretaris Gabor (foto: Marc Janssen).

Recreatie

Akties van de Werkgroep Berkheide leidden al rond 1978 tot een sterke verbetering van het recreatiebeheer in het duingebied Berkheide (Katwijk-Wassenaar). Ondanks de komst van de Vos nam het aantal broedparen van de Wulp in dit gebied toe van ca. 3-5 tot ruim 30.

Ook vele andere akties van de Stichting Duinbehoud hebben positief resultaat gehad voor zowel natuurbehoud als natuurbeleving. Er werd o.m. actie gevoerd tegen uitbreidingen van recreatiebebouwing, van het circuit van Zandvoort en het attractiepark Duinrell, tegen een 15-tal plannen voor nieuwe golfbanen in de duinen en tegen de "plezierjacht" in een aantal gebieden.

Natuurbeschermingswet

De Stichting Duinbehoud heeft zich altijd een groot pleitbezorger getoond van een goede wettelijke bescherming van de duinen. In diverse "knelpuntennota's" zijn gaten in de bescherming geïdentificeerd en heeft zij gepleit voor waterdichte bestemmingsplannen en voor toepassing van de Natuurbeschermingswet. Door de regering is inmiddels toegezegd, dat alle duingebieden vóór het einde van 1998 onder de Natuurbeschermingswet zullen worden gebracht. De Stichting Duinbehoud zal erop toezien dat deze belofte wordt nagekomen.

Natuurbeheer

De Stichting Duinbehoud heeft zich waar mogelijk ingezet voor een beter natuurbeheer, niet alleen in relatie tot waterwinning, recreatie en kustbeheer, maar ook ten aanzien van verstuiwingsbeheer, bosbeheer en faunabeheer. Onlangs publiceerde zij een landelijke visie op natuurbeheer en natuurontwikkeling in de nota "Duinen voor de wind". Een nota die is opgesteld op verzoek en in goed overleg met het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (zie DUIN 1992 nr. 2). Realisering van deze visie zal nog tenminste 30 jaar vergen en ook hier zal de Stichting Duinbehoud een voorttrekkersrol moeten blijven spelen.

Voorlichting

Natuurbehoud is niet mogelijk zonder voorlichting en ook hier heeft de Stichting Duinbehoud een aantal programma's ontwikkeld. Via eigen uitgaven en via de media is de bevolking van de kuststreek geïnformeerd over het belang van de duinen voor mens en natuur. Een strategie voor natuurherstel zoals verwoord in de nota "Duinen voor de wind" zal nog een veel grotere inspanning vergen. Het waarom van een nieuw beleid ten aanzien van recreatie, duinvastlegging, waterwinning, jacht en bosbouw zal aan het publiek moeten worden uitgelegd, in goed overleg met de duinbeherende instanties.

Offensieve aanpak

De wijze waarop de Stichting Duinbehoud probeert haar doelen te bereiken is altijd zoveel mogelijk constructief geweest. Overleg werd nooit geschuwd en altijd werd geprobeerd om bezwaren tegen bepaalde ontwikkelingen goed te onderbouwen. Er werden zoveel mogelijk alternatieven aangegeven en uitgewerkt. Vooral door de mate waarin Duinbehoud in de loop der jaren door anderen is geaccepteerd als gesprekspartner, is het karakter en ook imago van de organisatie als "aktiegroep" geleidelijk veranderd in "meedenker".

Heel belangrijker is de verschuiving van een defensieve naar een offensieve opstelling geweest, waarin de Stichting Duinbehoud binnen de natuurbescherming ook een pioniersrol heeft gespeeld. Al sinds 1980 heeft Duinbehoud ervoor gekozen zich niet te beperken tot het tegenhouden van aantastingen, maar om in het offensief te gaan door natuurherstel te eisen, bijv. door voorstellen voor regeneratie in het kader van de waterwinning. Dit heeft zijn uitwerking niet gemist, bijv. in de Kennemerduinen en de Zuidhollandse duinen.

Europees perspectief

Ook heeft de Stichting Duinbehoud het belangrijk gevonden om het blikveld te verruimen tot "Europa". Aan de hand van voorbeelden van ongestoorde situaties en natuurbeheer kan vaak veel worden geleerd van Britse of andere collega's. Al vanaf 1984 werden werkkontakten gelegd met collega's in diverse landen. Dit leidde ertoe dat Duinbehoud zijn 10-jarig jubileum vierde met de organisatie van het (1e) Europese duinencongres (Leiden, 1987). Hieruit ontstond de EUCC (European Union for Coastal Conservation), waarvan het algemeen secretariaat gevestigd is op het kantoor van de Stichting Duinbehoud. Ook is de Stichting Duinbehoud direct vertegenwoordigd in het bestuur van de EUCC. Via dit belangrijke samenwerkingsverband zal zij direct betrokken blijven bij de zo belangrijke uitwisseling van ervaringen met tal van Europese zuster-organisaties. Nu er ook Europese natuur- en milieuwetgeving is gekomen, is het belangrijk gezamenlijk te werken aan de uitvoering daarvan, uiteraard in overleg met het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Het is in dit verband hoopvol dat ook de Nederlandse regering in EG-verband een voorttrekkersrol vervult in het gezamenlijk natuur- en milieubeleid, met bijzondere aandacht voor het kustmilieu. Zou dat kustmilieu dan toch typisch Nederlands zijn?